

EUROPEAN CENTRE
FOR MINORITY
ISSUES KOSOVO

Informativna brošura

Ustavni sud Kosova

Rad ka stabilnom
multietničkom Kosovu

Poboljšavanje pozitivnog uticaja zakona o ranjivim i
marginalizovanim grupama na Kosovu

Projekat koji finansira EU- a kojim upravlja
kancelarija Evropske Unije na Kosovu

Ova publikacija je izrađena uz pomoć Evropske Unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost ECI Kosovo i ni na jedan način se ne može shvatiti da odražava stavove Evropske Unije.

Saradnici

David Quill i Lars Burema

ECMI Kosovo

ECMI Kosovo je glavna nevladina organizacija angažovana na pitanjima manjina na Kosovu, sa sveobuhvatnim ciljem razvoja inkluzivnih, reprezentativnih, na zajednicu osjetljivih institucija koje podržavaju stabilno, multietničko Kosovo.

ECMI Kosovo daje svoj doprinos izradi, jačanju i sprovođenju relevantnog zakonodavstva, podržava institucionalizaciju vladinih organa koji se odnose na zajednice i povećava kapacitet aktera civilnog društva kako bi se angažovali da zajedno rade na konstruktivan i održiv način.

Zastita autorskog prava

© Evropski centar za pitanja manjina (ECMI) Kosovo, Jun 2012. Sva prava zadržana. Nijedan deo ove publikacije ne može se umnožavati, čuvati u sistemima za povlačenje ili prenositi u bilo kojem obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili drugačije, bez prethodnog odobrenja ECMI Kosovo.

SADRŽAJ

I	UVOD.....	5
II	USTAVNI SUD	5
III	NADLEŽNOST USTAVNOG SUDA I OVLAŠĆENE STRANKE	7
IV	POJEDINAC PODNOSILAC ZAHTEVA	9
	2.1 Pojedinač podnosilac zahteva.....	9
	2.2 Status žrtve	9
	2.3 Ustavna prava	13
	2.4 Državni organi.....	14
V	USLOVI PRIHVATLJIVOSTI	14
	3.1 Uvod	14
	3.2 Iscrpljenost svih raspoloživih pravnih lekova	15
	3.3 Vremenski rok od četiri meseca	17
	3.4 Anonimna prijava.....	18
	3.5 Očigledno neosnovan	19
	3.6 Ratione Materiae	21
	3.7 Ratione Personae.....	21
	3.8 Ratione Temporis.....	22
VI	ZAŠTINIK GRAĐANA/OMBUDSPERSON	24
VII	PRIVREMENE MERE.....	27
VIII	PODNOŠENJE ZAHTEVA.....	28
IX	REZIME	29
X	KORISNE WEB STRANICE	30
XI	KORISNI KONTAKTI	31
	Ustavni sud	31

I UVOD

Ovu informativnu brošuru napisao je Evropski Centar za manjinska pitanja (ECMI) Kosovo u saradnji sa Centrom za pravnu pomoć i regionalni razvoj (CLARD) i deo je projekta ECMI Kosovo *‘Poboljšavanje pozitivnog uticaja na zakon o ugoženim i marginalizovanim grupama na Kosovu’*, koji finansira Evropska Unija a kojim rukovodi kancelarija Evropske Unije na Kosovu

Cilj ove brošure je da poveća informisanost o jurisdikciji i nadležnostima Ustavnog suda među pripravniciima za ljudska prava na Kosovu. Tačnije, ona ima nameru da poboljša poznavanje kriterijuma prihvatljivosti Ustavnog suda u odnosu na preporuke koje podnose podnosioci pojedinci. Kao rezultat toga, nada se da će obraditi prijavljen visok broj zahteva koji su proglašeni za neprihvatljive. Važno je napomenuti da ova brošura iako pruža dobru polaznu osnovu, ne može da zameni mišljenje iskusnog pravnika i svako ko razmatra podnošenje zahteva Ustavnom sudu se, stoga, savetuje da konsultuje kvalifikovanog pravnika.

II USTAVNI SUD

Ustav Kosova stupio je na snagu 15 juna 2008 godine. On pruža dalekosežnu zaštitu ljudskih i manjinskih prava i u ustavno pravo države ugrađena su osnovna međunarodna dokumenta kakva su Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i Evropska Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLP).

Ustavni sud Kosova osnovan je u januaru 2009 godine i doneo je svoju prvu odluku 16 oktobra 2009 godine. Njegov mandata je definisan Ustavom Kosova. Član 4 navodi ***“Ustavni sud je nezavisan organ za zaštitu ustavnosti i vrši konačno tumačenje Ustava”***. Član 112 ustava utvrđuje sud kao ***“konačni autoritet za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa ustavom”*** i garantuje njegovu ***“[punu nezavisnost] u obavljanju ovih aktivnosti”***

Član 116 određuje pravno dejstvo odluka:

1. *Oduke ustavnog suda su obavezujuće za pravosuđe i sva lica i institucije Republike Kosovo.*
2. *Kada je postupak pred ustavnim sudom, sud može privremeno da suspenduje spornu radnju ili zakon sve dok sud ne donese odluku ako sud utvrdi i da bi primena sporne radnje ili zakona mogla uzrokovati nepopravljivu štetu.*

3. *Ako drugačije nije propisano, odluka Ustavnog suda o ukidanju zakona ili drugog akta ili dela je pravosnažno na dan objavljivanja sudske odluke.*
4. *Odluke Ustavnog suda se objavljuju u Službenom glasniku.*

Značaj institucije kakav je Ustavni sud Kosova se ne može preuveličavati. Ustavni sud je doneo važne odluke koje se odnose na zaštitu ljudskih prava. Već se pokazao trend pridržavanja kosovskih državnih organa isključivim standardima i pridržavanja pune nezavisnosti u donošenju njihovih odluka.

Međutim, slično drugim Ustavnim sudovima kao i Evropskom sudu za ljudska prava, većina odluka Ustavnih sudova proglašena je neprihvatljivim; ovo zbog toga što se uslovi suda za prihvatljivost, koji moraju da budu ispunjeni pre nego sud odlučuje o meritornosti/osnovanosti slučaja. Ti uslovi su propisani Ustavom i Zakonom o Ustavnom sudu i dalje su elaborisani prema poslovniku suda o radu. Ova brošura izražava nadu da će pomoći budućim podnosiocima, uključujući i lica koja pripadaju manjinskim zajednicama, kako bi mogli da ispune te uslove i koriste ovaj novo-stvoreni mehanizam za zaštitu ljudskih prava na Kosovu.

Kroz ovu brošuru, navodiće se se sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu ESLJP). To zbog toga što se prema članu 22.1 Ustava, ESLJP i drugi međunarodni sporazumi o ljudskim pravima ***“direktno primenjuju u Republici Kosovo i u slučaju sukoba imaju prioritet nad odredbama zakona i drugim aktima državnih institucija”*** a prema članu 53 Ustava ***“ljudska prava i osnovne slobode garantovane ovim ustavom se tumače u skladu sa sudskim odlukama Evropskog suda za ljudska prava”***

Član 53 je važan jer znači da ustavni sud koristi sudsku praksu ESLJP kada tumači prihvatljivost zahteva. Stoga, kada podnosilac podnosi zahtev trebalo bi da koristi što je više moguće sudske prakse ESLJP da bi podržao svoju zahtev.

III NADLEŽNOST USTAVNOG SUDA I OVLAŠĆENA LICA

Ustavni sud nije kao redovan sud, on je sud ograničene nadežnosti . Žalbe mogu podneti određene stranke, u određenim okolnostima i kada su ispunjeni određeni kriterijumi. Ko može da podnese zahtev Ustavnom sudu, koje procedure treba da ispoštuje i koje kriterijume treba ispuniti je objašnjeno u članu 113 Ustava:

1. Ustavni sud odlučuje samo o pitanjima upućenim sudu na zakonit način od strane ovlašćenih lica.

2. Skupština Kosova, predsednik republike Kosovo, Vlada i Ombudsman su ovlašćeni da Ustavnom sudu podnose sledeća pitanja:

(1) pitanje saglasnosti sa ustavnošću zakona, dekretima predsednika ili premijera i uredbi vlade;

(2) saglasnost sa ustavnošću statute opština.

3. Skupština Kosova, predsednik republike Kosovo i vlada su ovlašćeni da ustavnom sudu podnose sledeća pitanja:

(1) sukob između ustavnih nadležnosti skupštine Kosova, predsednika republike Kosovo i vlade Kosova;

(2) saglasnost predloženog referendum sa ustavom;

(3) saglasnost proglašenja vanrednog stanja i mera preduzetih tokom vanrednog stanja sa ustavom;

(4) saglasnost predloženih ustavnih amandmana sa obavezujućim međunarodnim sporazumima ratifikovanim po ovom ustavu i razmatranje ustavnosti procedura sprovođenja;

(5) pitanja da li se desilo kršenje ustava tokom izbora skupštine.

4. Opština može da ospori ustavnost zakona ili akata vlade koji povređuje njihove odgovornosti ili umanjujući njihove prihode, kada su opštine pogođene tim zakonom ili aktom.

5. Deset (10) ili više poslanika skupštine Kosova, u roku od osam (8) dana od dana usvajanja, imaju pravo da ospore ustavnost bilo kog zakona ili odluke koju je usvojila skupština, kako zbog materijalne tako i zbog procedure sprovođenja. . Trideset (30) ili više poslanika skupštine može da pokrene pitanje da li je predsednik republike Kosovo ozbiljno prekršio Ustav.

7. Pojedinci mogu da pokrenu kršenje njihovih ustavom garantovanih individualnih prava i sloboda od strane državnih organa ali samo kada su iscrpeli sva pravna sredstva predviđena zakonom.

8. Sudovi imaju pravo da pokrenu pitanja ustavne saglasnosti zakona Ustavnom sudu kada su pokrenuta u sudskom postupku a pozivajući sud je nesiguran u pogledu saglasnosti spornog zakona sa ustavom i pod uslovom da odluka suda koji upućuje po tom slučaju, zavisi od saglasnosti zakona koji je u pitanju.

9. Predsednik skupštine Kosova mora da podnese predložene ustavne amandmane pre usvajanja od strane skupštine kako bi se osiguralo da predloženi amandmani ne umanjuju prava i slobode zagarantovane poglavljem II Ustava.

10. Dodatna nadležnost se može regulisati zakonom .

Ova brošura može samo da ispita član 113 (7) Ustava – kako pojedinac može da uputi zahtev Ustavnom sudu i ukratko član 113(2) Ustava – kako zaštitnik građana/Ombudsman može da uputi zahtev ustavnom sudu.

IV POJEDINAC PODNOSILAC ZAHTEVA

2.1 Pojedinaac podnosilac zahteva

Kao što je pomenuto u poglavlju 3, pojedinci su ovlašćeni da upućuju zahteve Ustavnom sudu, samo kada su ispunjeni određeni kriterijumi. Ovo je objašnjeno u člano 113 (7) Ustava:

“Pojedinci su ovlašćeni da pokrenu kršenje njihovih individualnih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom, od strane državnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva pravna sredstva predviđena zakonom”

Prema članu 47 (1) Zakona o Ustavnom sudu, “svaki pojedinac ima pravo da traži od Ustavnog suda pravnu zaštitu kada smatra da su njegova/njena individualna prava i slobode zagarantovana Ustavom povređena od strane državnog organa.”

Jasno je iz formulacije kako u Zakonu o Ustavnom sudu tako i u Ustavu da, da bi pojedinac uputio zahtev Ustavnom sudu : (1) mora da postoji povreda jednog od njegovih ustavom zagarantovanih prava, (2) ovu povredu mora da počinji državni organ i (3) sva pravna sredstva predviđena zakonom moraju da budu iscrpljena. O poslednjem kriterijumu će se detaljno govoriti u poglavlju 3.2, a o prethodna dva kriterijuma u daljem tekstu ispod.

2.2 Status žrtve

Pojam “victim”

Iz formulacije u Zakonu o Ustavnom sudu i u Ustavu, jasno je da podnosilac zahteva mora da bude žrtva kršenja prava kako bi se dobio slučaj pred Ustavnim sudom. **Ne postoji opšte pravo za podnošenje zahteva u ima nekoga.** Drugim rečima, nije dovoljno tvrditi da je došlo do povrede ustavnih prava; podnosilac zahteva mora da bude stanju da dokaže da je on/ona lično žrtva kršenja tih prava od strane državnog organa pre nego što on/ona može da podnese zahtev ustavnom sudu. Ovaj koncept je izražen od ovog suda u sledećem smislu kada je doneta odluka o izdavanju privremenih mera u slučaju KI 09/11 *Tome Krosniqi vs RTK et Al* 16 oktobra 2009, “... sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava kaže da stranka može da traži tu meru i može mu se dati kao takva ukoliko “... stranka donese prima facie dokaz takve prakse i da je on žrtva toga””.

Neposredna žrtva

I posredna i neposredna žrtva mogu da podnesu zahtev Ustavnom sudu. U slučaju posredne žrtve, povreda prava mora da direktno utiče na podnosioca zahteva. Međutim, ovaj kriterijum ne može se primeniti na mehanički i/ili nefleksibilan način. Od slučaja do slučaja, ESLJP je prihvatio zahteve “potencijalnih” žrtava, to jest, od lica koja nisu mogla da navedu direktnu povredu. Da bi jedan podnosilac zahteva tvrdio da je žrtva u toj situaciji, on/ona mora da da prihvatljiv i uverljiv dokaz verovatnoće da će se dogoditi povreda koja lično utiče na njega/nju; prosta sumnja ili pretpostavka nije dovoljna da se dobije status žrtve.

Primer: (ESLJP) *Otvorena vrata i zdrave žene Dablina (Open Door and Dublin Well Woman) v. Irske, Zahtev br. 14234/88; 14235/88 29 oktobar 1992*

U ovom slučaju irski sudovi su izdali zabranu ograničavajući dve klinike za zdravlje žena i agente od pružanja određenih informacija trudnicama. Iako nije potvrđeno da li su dve žene podnosioci bile trudne, odlučeno je da pripadaju klasi žena dobi za rađanje/fertilnog perioda na koji se negativno može uticati restrikcijama uvedenih zabranama. Tako je ESLJP zaključio da one imaju status žrtve jer snose rizik da budu direktno diskriminisane merom na koju su se žalile.

Primer: (ESLJP) *Hrišćanska federacija Jehovinih svedoka u Francuskoj v. Francuske 53430/99 6 novembar 2009*

ESLJP je u ovom slučaju odlučio da navodne posledice parlamentarnog izveštaja nisu dovoljne da aplikantu dodele status žrtve jer parlamentarni izveštaj nema pravno dejstvo i ne može da služi kao osnov ni za jedan krivični ili upravni postupak.

Podnosilac zahteva ne može da tvrdi da je žrtva gde je on ili ona delom odgovoran za navodno kršenje. U presudi ESLJP *Pasa i Erkan v. Turske Zahtev br. 51358/99 12 decembar 2006, otac dečaka koji je bio povređen zbog nagaznih mina nije mogao da tvrdi da je žrtva jer je zbog svojeg položaja gradonačelnika bio delom odgovoran za pristup deteta zemljištu koje je bilo minirano.*

Podnosioci zahteva mogu da tvrde da zakon krši njihova prava, u odsustvu neke mere za sprovođenje ukoliko ih ona obavezuje da ili izmene svoje ponašanje ili se potencijalno suoče sa krivičnim gonjenjem. U odluci ESLJP u *Norris v Irske, zahtev br. 10581/83, 26 oktobar 1988, utvrđeno je da je podnosilac zahteva , aktivni homoseksualac, imao status žrtve jer je trpeo zbog zakona koji kriminalizuje homoseksulanu aktivnost, čak iako zakon u to vreme nije bio na snazi.*

Posredna žrtva

Sud može da prihvati pojedinačan zahtev od lica koje se smatra posrednom žrtvom, gde postoji lična i posebna veza između neposredne žrtve i podnosioca zahteva i zbog te veze su njihova prava po Ustavu povređena. U slučaju ESLJP *Gakiyev i Gakiyeva v. Rusije* 3179/05, 23 april 2009 godine, roditelji njihovog pokojnog sina bili su u stanju da legitimno tvrde da su žrtva otmice i smrti njihovog sina od strane državnog vojnika.

Primer: (ESLJP) Velikova protiv Bugarske, Zahtev br. 41488/98 18 maj 1999

“Domaći partner” čoveka koji je umro dok je u policijskom pritvoru uspešno podneo slučaj ESLJP, uprkos činjenici da su deca pokojnog bila njegovi pravni naslednici. U ovom slučaju, ESLJP nije imao nikakvu sumnju da je podnosilac zahteva mogao da tvrdi da je lično pogođen od, te samim tim i žrtva navodnog kršenja ESLJP. ESLJP je, stoga, smatrao da je podnosilac zahteva imao pravo da pokrene zahtev.

Smrt žrtve

Zahteve mogu da podnesu samo živa lica ili u njihovo ime; zahtev se ne može izjaviti u ime mrtve osobe, međutim, smrt žrtve ne znači automatski da je slučaj skinut sa sudske liste.

Uopšteno govoreći, kada originalni podnosilac umre nakon što je zahtev podnet u sudu, porodica originalnog podnosioca zahteva može da nastavi sa zahtevom pod uslovom da ima neposredan interes za tim.

Osim toga, sud ima ovlašćenja da oceni da li je prikladno da nastavi svoje ispitivanje u cilju zaštite ljudskih prava. Ta ovlašćenja su predmet postojanja pitanja od opšteg interesa. Tačnije, ovo može nastati kada se zahtev tiče zakonodavstva ili pravnog sistema na Kosovu.

Primer: (ESLJP) Karner v Austrija, Zahtev br. 40016/98, 24 oktobar 2003

G-din Karner, podnosilac zahteva, podneo je slučaj ESLJP tvrdeći da je austrijski zakon o zakupu diskriminatorski po osnovu seksualne orijentacije i u suprotnosti sa članom 14 i 8 ESLJP. Karner je bio austrijski državljanin koji je živio u stanu koji je iznajmio njegov partner homoseksualac. 1991 godine, njegovom partneru je dijagnostifikovan HIV a pre svoje smrti 1994 godine, on je odredio g-dina Karnera za svog naslednika. Pred nižim sudovima, g-dinu Karneru je dozvoljeno da dobije, međutim, Vrhovni sud se držao toga da se statutarnim jezikom “životni saputnik” morao tumačiti u vreme donošenja Zakona o zakupu 1974, a da je namera zakonodavca bila da sačuva tradicionalnu porodicu i isključi istopolne parove.

1997 godine, g-din Karner je uložio žalbu ESLJP. Pre nego je žalba nađena prihvatljivom, g-din Karner je preminuo a njegova majka nije želela da nastavi predmetj. I mada se nisu pojavili naslednici, žalba g-dina Karnera je proglašena delimično prihvatljivom. Ovo zato što ESLJP raspravlja zahteve po osnovu državne politike. U ovom slučaju ESLJP je smatrao da je različit tretman homoseksualaca u vezi sa nasleđivanjem zakupa po austrijskom zakonu važno pitanje od interesa i za Austriju i za druge države članice Konvencije.

Situacija je različita; međutim, gde je **neposredna žrtva umrla pre** podnošenja zahteva sudu. U slučaju *Fairfield i ostali v. Ujedinjenog kraljevstva*, zahtev br. 24790/04, 08 mart 2005 godine, ESLJP je matrao da se žalba uložena nakon smrti podnosioca zahteva smatra neprihvatljivom.

Gubitak statusa žrtve

Podnosilac zahteva mora da bude u stanju da opravda njegov/njen status žrtve tokom postupka, ukoliko ne, slučaj se presuđuje kao neprihvatljiv.

Primer (Ustavni sud): Kl 09/11 Tome Krasniqi vs RTK et Al, 30 maj 2011.

Podnosilac zahteva se žalio da je naplata televizijske takse za licencu of strane KEK-a u iznosu od 3,5 evra protivzakonita. Sud je izdao privremenu meru protiv naplate te naknade u oktobru 2009 i ponovo u junu 2010 godine. Međutim, kada je slučaj raspravljan u maju 2011 godine, te takse se više nisu naplaćivale te je stoga, podnosilac izgubio status žrtve. Slučaj je proglašen neprihvatljivim u skladu sa pravilom 32 (4) Poslovnika o radu, jer je pitanje postalo sporno.

Ipak, **ublažavanje kazne ili usvajanje mere povoljne za podnosioca** od strane organa, lišće podnosioca statusa žrtve samo ukoliko je kršenje izričito priznato ili barem suštinski, i ako je naknadno otklonjeno. Ovo obeštećenje mora da bude primereno i dovoljno. To će zavisići od okolnosti slučaja, sa posebnim osvrtom na prirodu povrede Ustava koja je u pitanju.

Druge lica sa pravom:

U postupku pred sudom, sve nevladine organizacije, isključujući organizacije koje vrše vladina ovlašćenja, mogu da se pojave kao podnosioci zahteva, ili kao treća strana.

Grupa pojedinaca može da podnese zahtev: ovo se obično sastoji od neformalnih saveza, obično privremenih, između nekoliko pojedinaca. U presudi Ustavnog suda

KI 40/90 Imer Ibrahim i 48 drugih bivših zaposlenih Kosovske energetske korporacije vs. 49 Individualnih presuda Vrhovnog suda Kosova od 23 juna 2010 godine, podnosioci zahteva su bili bivši zaposleni Kosovske energetske korporacije (KEK-a) koji su tražili novčanu nadoknadu od KEK-a zbog kršenja njihovih prava na penziju.

Zahtev se takođe može podneti u ime kompanije. U presudi Ustavnog suda *KI 41/09 AAB RIINVEST Univerzitet vs. Vlade republike Kosovo* od 27 januara 2010, podnosilac je bio pružalac visokog obrazovanja, i nosio je naziv "AAB- RIINVEST Univerzitet", sa sedištem u Prištini a koga je predstavljao njegov sekretar Granit Curri.

Zahtevi se takođe mogu uložiti preko zastupnika. Kada podnosilac zahteva odabere da ga zastupaju pre nego što bi sam uložio zahtev, pravilo 29 (2)(b) Pravilnika zahteva "ime i adresu zastupnika radi uručivanja" i pravilo 29(2)(c) zahteva "ovlašćenje za zastupanje" da budu uključeni u zahtev.

Actio Popularis

Važno je navesti da Ustavni sud ne dovoļjava da se zahtevi upute *actio popularis*. *Actio popularis* je akcija preduzeta u ime društva u celini, bez određene žrtve. Kako je ranije pomenuto, da bi se imao prihvatljiv zahtev, potrebno je da imate određenu žrtvu, stoga će se zahtev upućen *actio popularis* smatrati neprihvatljivim.

Primer (Ustavni sud): KI 45/09 Teki Bokshi od 30 novembra 2010

U ovom slučaju podnosilac zahteva je tražio ispitivanje ustavnosti UNMIK Administrativnog uputstva br. 2003/13, kojim se od lica traži da svoje slućajeve Posebnom veću podnose na engleskom. On je tvrdio da je to neustavno. Međutim, podnosilac zahteva nije pokazao da su njegova prava i slobode bili direktno povređeni od strane državnog organa. Stoga je zahtev nađen za neprihvatljiv.

2.3 Ustavna prava

Da bi pojedinac uložio zahtev prema članu 113(7) treba da postoje kršenja ustavnih prava pojedinca. Ukoliko se podnosilac zahteva žali na pitanje koje nije ustavom zagantovano pravo, ustavni sud nema nadležnost da odlučuje po tom pitanju. Ustav garantuje širok spektar prava i sloboda, na primer, Ustav po članu 25 štiti pravo pojedinca na život. Osim direktno garantovanih prava, kao prava na život, Ustav takođe, indirektno predviđa širok spektar prava kroz član 22 koji kaŹe da su ljudska prava i osnovne slobode zagantovane sledećim međunarodnim sporazumima i

instrumentima koji se direktno primenjuju na Kosovu a u slučaju sukoba imaju prednost nad odredbama domaćih zakona i drugim aktima kosovskih institucija;

- (1) Univerzalna Deklaracija o ljudskim pravima;
- (2) Evropska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli;
- (3) Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima i njegovi protokoli;
- (4) Okvirna Konvencija Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina;
- (5) Konvencija o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije;
- (6) Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena;
- (7) Konvencija o pravima deteta;
- (8) Konvencija protiv mučenja i drugih svireposti, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja

2.4 Državni organi

Pojedinci po članu 113 (7) Ustava su ovlašćeni da se obrate Ustavnom sudu zbog kršenja od strane državnih organa . Ne postoji određen spisak državnih organa ali neki primeri su ministarstva, opštine i sudovi.

V USLOV PRIHVATLJIVOSTI

3.1 Uvod

Pre nego što sud odluči da li je došlo do povrede ustavnih prava pojedinca u zahtevu, ili ne, mora da utvrdi da je slučaj prihvatljiv. Uslovi prihvatljivosti dati su u članu 36 poslovnika o radu Ustavnog suda Kosova¹, kako je navedeno ispod i pojedinačno će se raspravljati.

1. Sud se može baviti zahtevima sako ukoliko:

- a) Su iscrpljeni svi pravni lekovi koji su dostupni po zakonu a protiv presude ili osporene odluke, ili

¹ <http://www.gjk-ks.org/?cid=2,37>

- b) Je zahtev podnet u roku od četiri meseca od dana kada podnosiocu zahteva uručena odluka o zadnjem delotvornom pravnom leku , ili
- c) Je zahtev očigledno neosnovan,

2. Sud odbacuje zahtev kao očigledno neosnovan kada se uveri da:

- a) Zahtev *prima facie* nije opravdan , ili
- b) Kada predstavljene činjenice ni na koji način ne opravdavaju tvrdnje o povredi ustavnih prava, ili
- c) Kada je sud utvrdio da podnosilac zahteva nije žrtva kršenja prava zagaranтовanih Ustavom ili kada podnosilac zahteva nedovoljno potkrepljuje svoje tvrdnje.

3. Zahtev se, takođe, može smatrati neprihvatljivim u jednom od sledećih slučajeva:

- a) Sud nje nadležan za to pitanje ;
- b) Zahtev je podnet anonimno/bez imena;
- c) Zahtev je uložen od strane neovlašćenog lica;
- d) Sud smatra da je zahtev zloupotreba prava na žalbu;
- e) Sud je već doneo odluku o tom pitanju i zahtev ne pruža dovoljno osnovu za novu odluku ;
- f) Zahtev *ratione materiae* nije u skladu sa Ustavom;
- g) Zahtev *ratione personae* nije u skladu sa Ustavom; ili
- h) Zahtev *ratione temporis* nije u skladu sa Ustavom.

4. U slučaju da je zahtev sudu nepotpun ili ne sadrži informacije potrebne za vođenje postupka, sud traži da podnosilac izvrši neophodne korekcije u određenom vremenskom roku, koji ne prelazi 30 dana.

5. Ukoliko podnosilac zahteva bez opravdanog razloga, ne uspe da izvrši potrebne korekcije u vremenskom roku navedenom u stavu 4 ovog pravila, nastavlja se sa zahtevom.

3.2 Iscrpljenost svih raspoloživih pravnih lekova

Član 113(7) Ustava predviđa da pojedinci prijave sudu kršenje njihovih individualnih prava i sloboda zagaranтовanih Ustavom od strane državnih organa, **ali samo kada su isrpili sve druge pravne lekove predviđene zakonom.** Da bi ilustrovali važnost ovog uslova, on je ponovljen u članu 36 (1) (a). Tačnije, preme nedavnoj studiji koju

je sproveo kosovski pravni centar², neuspeh podnosioca zahteva da ispuni ovaj uslov je bio najčešći razlog da se zahtevi nađu za neprihvatljive.

Svrha pravila

Osnov iz ovog pravila je da pravnom sistemu Kosova pruži priliku da obezbedi i efikasan pravni lek pre nego što slučaj stigne do Ustavnog suda. U slučaju *AAB-RINVEST Univerzitet vs. Vlade republike Kosovo KI 42/09, 21 januar 2010*, sud je naveo “sud želi da istakne osnov za iscrpljenost pravila ... da dotičnim organima , uključujući i sudove, da mogućnost da spreči ili da pravo navedenog kršenja Ustava . Pravilo je zasnovano na pretpostavci da će pravni poredak Kosova pružati efikasan pravni lek za kršenje ustavnih prava.”

Šta ovo znači u praksi?

U praksi, to znači da, u cilju ispunjenja kriterijuma prihvatljivosti , pojedinac mora prvo da pokuša sa svim realnim i efikasnim, njemu dostupnim lekovima, pre nego što pošalje svoj zahtev Ustavnom sudu. Ti lekovi mogu da obuhvataju upravne žalbene komisije i sudove.

Primer (Ustavni sud): *Prenk Shllaku vs. Vlade Republike Kosovo KI 77/10, 03 novembar 2011*

Podnosilac zahteva u ovom slučaju je uložio zahtev Ustavnom sudu pre nego što je Vrhovni sud odlučio po njegovoj žalbi. Zbog toga je Ustavni sud našao zahtev podnosioca za neprihvatljiv.

Primena pravila

Fleksibilnost

Poštujući pravnu praksu ESLJP, Ustavni sud Kosova je izjavio da se ovo pravilo mora primenjivati uz izvesnu fleksibilnost, uzimajući u obzir specifične okolnosti kakve su politički kontekst ili praktična mogućnost pristupa pravdi. Jedini lekovi koji su “realni i efikasni” moraju da budu iscrpljeni kako bi zahtev postao prihvatljiv. Na primer, nekorišćenje izvora koji je imao malo šanse za uspeh zbog utvrđene sudske prakse neće biti prepreka za prhvatljivost.

² Predstavljen na panel raspravi KPC , 12 oktobra 2011 godine.

Primer (Ustavni sud): Valon Bislimi vs. Ministarstva unutrašnjih poslova, sudskoq saveta Kosova i ministarstva pravde KI 06/10, 30 oktobar 2010

U ovom slučaju, podnosilac zahteva nije pokrenuo nijedan drugi pravni postupak pre obraćanja Ustavnom sudu. Sud se držao toga da pošto upravni organi nisu poštovali njihov pravni okvir i da je ova situacija lišila podnosioca zahteva svake realne mogućnosti da se žali na njihove odluke, nije postojao nikakav "realan i efikasan " pravni lek. Tako je podnosilac zahteva imao pravo da se obrati direktno Ustavnom sudu.

Podela tereta dokaza

U slučajevima gde osporeni državni organ tvrdi da nije bilo iscrpljivanja pravnih lekova, on snosi teret dokazivanja da podnosilac zahteva nije iskoristio lek koji je bio i dostupan i efikasan.

3.3 Vremenski rok od četiri meseca

Ne možete da podnestete zahtev sudu u bilo kom trenutku. Zahtevi Ustavnom sudu se moraju podneti u roku od četiri meseca od dana kada je podnosilac zahteva primio odluku o poslednjem efikasnom pravnom leku. Ovo je jasno dato u članu 49 Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo ("zakon") "zahtev treba da bude podnet u roku od četiri (4) meseca. Rok se računa od dana kojeg je podnosiocu zahteva uručena sudska odluka..."

Svrha pravila

Svrha pravila za četiri meseca je da promoviše bezbednost zakona, osigira da su slučajevi koji postavljaju pitanja , po Ustavu i ispitana u razumnom roku i da štite organe i druga zainteresovana lica od toga da budu u situaciji nesigurnosti na dug vremenski period.

Ovo pravilo takođe daje potencijalnom podnosiocu zahteva dovoljno vremena da razmotri da li da uloži zahtev i ako je tako, da odluči o posebnim prigovorima i argumentima koje treba pokrenuti i olakšava utvrđivanje činjenica u slučaju; prolaženje vremena bilo bi problematično za svako pravično ispitivanje podignutih pitanja.

Početni dan za rok

Četvoromesečni period teče od dana kada je podnosiocu zahteva uručena konačna odluka u postupku iscrpljivanja pravnih lekova (videti poglavlje 3.2) kako je

navedeno u članu 49 zakona. Drugim rečima, dan ne teče od dana kada je odluka doneta već od dana kada je podnosilac zahteva primio odluku. **Važno je napomenuti da podnosilac zahteva mora da dostavi dokaz o datumu uručenja.**

Nastavak kršenja

Uсловni sud je takođe upotrebio koncept ESLJP “nastavak kršenja” kao izuzetak iz člana 49 zakona. “Kontinuirano kršenje” dešava se kada akt državnih organa lišava pojedinca prava tokom dužeg vremenskog perioda, umesto da se dešava odjednom. U tim slučajevima, ne važi rok od četiri meseca sve dok se kršenje nastavlja.

Primer (Ustavni sud): Imer Ibrahim i drugi vs. Vrhovnog suda Kosova Kl 40/09, 23 jun 2010.

U ovom slučaju, sud je našao da su podnosioci zahteva, lišeni nadoknade po svojim ugovorima sa KEK-om, pretrpeli “kontinuirano kršenje” njihovih prava da mirno uživaju i imovini. Tako se rok od četiri meseca više nije mogao primeniti jer se situacija nastavljala.

Vraćanje na prethodno stanje

Ukoliko podnosilac nije mogao da podnese svoj zahtev u roku od četiri meseca zbog neke prepreke čije prevazilaženje nije bilo u njegovoj moći, može da podnese zahtev Ustavnom sudu za vraćanje na prethodno stanje, što znači da zahtev mogu da podnesu nakon isteka roka od četiri meseca.

Član 50 Zakona o ustavnom sudu, navodi da podnosilac zahteva treba da podnese svoj zahtev za vraćanje na prethodno stanje u roku **od 15 dana** od uklanjanja prepreke i treba da obrazloži taj zahtev. Vraćanje na prethodno stanje **nije dozvoljeno** ukoliko je od dana isteka perioda od četiri meseca prošla jedna godina ili više.

3.4 Anoniman zahtev

Kada prima zahtev, Ustavni sud mora da bude u stanju da potvrdi da postoji žrtva pojedinac. Stoga se anonimni zahtevi, u skladu članom 36(3) (b) poslovnika, može smatrati neprihvatljivim.

Ovo je reprodukcija člana 35 (2) (a) Evropske Konvencije o ljudskim pravima. ESLJP u svojoj presudi *Blondje” v. Holandije, zahtev br. 7245/09, 15 septembar 2009* odlučio je da je zahtev anoniman kada spisi predmeta ne ukazuju ni na nijedan element koji sudu omogućava da identifikuje podnosioca zahteva.

Zahtev koji predstavlja udruženje u ime neidentifikovanih lica se takođe smatra anonimnim.

Primer (ESLJP): Federacija fransuskog medicinskog sindikata i nacionalna federacija medicinskih sestara v. Francuske, zahtev br. 10983/84, 12 maj 1989

Podnosilac zahteva udruženje žalilo se da zakon koji je proglasila francuska vlada čini neopravdano mešanje u prava članova udruženja i pacijenata u pogledu njihovog privatnog života. Udruženje nije tvrdilo da su sami žrtve kršenja Konvencije, već je izjavilo da ono zastupa medicinsko osoblje koje je, navodno, žrtva kršenja izazvanog zakonom. Onda kada su izjavili da zastupaju različite pojedince, koji su postali podnosioci zahteva, postalo je važno za udruženje da identifikuje te pojedince i pokaže da su od svakog dobili određena uputstva. S obzirom da to nije urađeno, zahtev je odbačen kao neprihvatljiv.

Neanoniman zahtev

ESLJP je smatrao, u *Kuznetsova v. Rusije, zahtev br. 67579/01, 7 jun 2007*, da **nepotpisan obrazac zahteva**, koji sadrži sve lične podatke bio dovoljan da ukloni sve sumnje u identitet podnosioca zahteva i prateću korespondenciju, propisno potpisanu od strane zastupnika podnosioca zahteva, nije anoniman.

ESLJP je našao da se u nekim slučajevima, zahtevi **pokrenuti pod fiktivnim imenima ne smatraju anonimnima**. U slučaju *Shamayev i drugi v. Gruzije i Rusije, Zahtev br. 36378/02, 12 april 2005* (od.) pojedinci su koristili pseudonime zbog činjenice da ih je oružani sukob obavezivao da ne otkrivaju svoja prava imena kako bi zaštitili članove svojih porodica i prijatelje. ESLJP nije smatrao da je zahtev bio anoniman, smatrajući da “su iza taktike prikrivanja njihovih pravih identiteta iz razumljivih razloga, bili stvarni ljudi, koje je moguće identifikovati iz dovoljnog broja pokazatelja, a koji nisu njihova imena ...” i “postojanje dovoljno bliske veze između podnosioca zahteva i događaja o kojima se radi”.

3.5 Očigledno neosnovan

Očigledno neosnovan je jedan od najčešćih razloga da se zahtev nađe za neprihvatljiv. Prema pravilu 36 (2) poslovnika, zahtev se može naći očigledno neosnovan ukoliko:

- a) Zahtev nije opravdan *prima facie*, ili
- b) Kada iznete činjenice ni na jedan način ne opravdavaju navode povrede ustavnih prava, ili

- c) Kada sud smatra da podnosilac zahteva nije žrtva povrede prava garantovanih Ustavom, ili
- d) Kada podnosilac zahteva nedovoljno potkrepljuje svoj zahtev;

U nekoliko slučajeva sud je našao jednu ili nekoliko sledećih stvari: podnosioci zahteva u njihovim navodima, nisu pretrpeli kršenje njihovih ustavnih prava, nisu izneli nijedan dokaz da podrže navode kršenja njihovih ustavnih prava, ili izneli i jedan *prima facie* dokaz povrede prava.

Prima facie opravdan

Prima facie opravdan znači da na osnovu iznetih dokaz, sud može da nađe da se povreda dogodila, osim ako dokaz nije osporen. Odlučivanje da li je zahtev podnosioca *prima facie* opravdan je skoro kao presuđenje. Sud ispituje dokaze podnosioca zahteva da vidi da li se po njima može odlučiti, samo na osnovu dokaza da se povreda mogla dogoditi. Ukoliko sud odluči da je zahtev *prima facie* opravdan, zahtev se nalazi za prihvatljiv i sud tada mora da odlučuje, uzimajući u obzir dokaze suprotne strane, da li se povreda zapravo dogodila ili ne.

Primer (Ustavni sud): *X vs. Vrhovnog suda Kosova KI52/11, 01. novembar 2011*

Podnosilac je podneo zahtev za priznavanje prava na materijalnu pomoć centra za socijalnu pomoć u Z., za porodice dece sa posebnim potrebama. Zahtev je odbačen. Podnosilac se žalio na odluku odboru za žalbe odeljenja za socijalnu pomoć u Ministarstvu za rad i socijalnu pomoć u Prištině/Priština i Vrhovnom sudu, koji su takođe odbacili zahtev. Podnosilac je zatim podneo zahtev Ustavnom sudu, navodeći da je presuda Vrhovnog suda kršenje člana 51.2, člana 102.3 i člana 22 Ustava.

Podnosilac nije uspeo da navede na koji način članovi 22, 51.2 i 102 podržavaju njegov zahtev, kako je propisano članom 113.7 Ustava i članom 48 zakona. Podnosilac je naveo da su njegova prava povređena pogrešno utvrđenim činjenicama i pogrešnom primenom materijalnog prava/zakona od strane nižih sudova, ne navodeći jasno na koji način su te odluke povredile njegova ustavna prava. Zbog toga je Ustavni sud utvrdio da podnosilac nije pružio nijedan *prima facie* dokaz koji ukazuje na kršenje njegovih ustavnih prava a slučaj je proglašen neprihvatljivim.

‘Četvrta instanca’

Ovo je takođe jedan od najčešćih razloga da se zahtev nađe očigledno noesnovanim. Kako je ranije rečeno, Ustavni sud je sud posebne nadležnosti, on nije žalbeni/apelacioni sud, on ne može da ponavlja slučajeve koje su raspravljali niži sudovi, niti može da preispituje slučajeve na isti način kao Vrhovni sud. Zbog toga zahtevi četvrtoj instance proističu iz nerazumevanja uloge suda od strane podnosioca zahteva.

Ustavni sud je objasnio ovaj koncept u svojoj odluci *KI 13/09 Sevdail Avdyli vs. Vrhovnog suda, 17 juna 2010* “*Ustavni sud ponovo ističe da nije njegov zadatak po Ustavu da deluje kao apelacioni sud, odnosno sud četvrte instance/četvrtog stepena, u pogledu odluka koje donose osnovni/redovni sudovi. Uloga poslednjeg je da tumači i primenjuje važeća pravila i procesnog i materijalnog prava (videti, mutatis mutandis, Garcia Ruiz v. Španije [GC], br. 30544/96, § 28, Evropski sud za ljudska prava [ECTHR J1999-1].*

3.6 Ratione Materiae

U skladu sa pravilom 36 (3) (f) pravilnika, zahtev se može naći neprihvatljivim ukoliko je on “*nesaglasan ratione materiae sa Ustavom*”, što znači da zahtev mora da spada u nadležnost Ustavnog suda kako je definisano Ustavom. U slučaju zahteva koje su podneli pojedinci, Ustav kaže da pojedinci imaju pravo da prijave kršenja **njihovih individualnih prava i sloboda garantovanih Ustavom** od strane državnih organa. Ukoliko se zahtev podnosioca ne zasniva na a) individualnom pravu i slobodama garantovanih Ustavom, Ustavni sud nema nadležnost *ratione materiae*. EKLJP ima sličnu odredbu; član 32 Evropske Konvencije o ljudskim pravima smatra da se “*Jurisdikcija suda proširuje na pitanja koje se tiču tumačenja i primene Konvencije i njenih protokola...*” Primeri gde je ESLJP odlučivao su bili *ratione materiae*; pravo na univerzitetsku diplomu, pravo na azil, pravo na osnivanje preduzeća i pravo na diplomatsku zaštitu.

3.7 Ratione Personae

Prema pravilu 36 (3) (g) pravilnika, zahtev se može naći za neprihvatljiv ukoliko “*zahtev nije saglasan ratione personae*”. U odnosu na zahteve pojedinaca, ovo znači da se zahtev mora odnositi na povredu koju je počinio državni organ na Kosovu.

Primer (ESLJP): *X v. Ujedinjenog kraljevstva, zahtev br. 6958/75, 10 decembar 1976*

U ovom slučaju, podnosilac je nakon saobraćajne nesreće tražio odštetu od lica koje je smatrao odgovornim. Podnosilac je dobio ponudu od osiguravajućeg društva kojom ga je njegov advokat molio da prihvati ponuđeno s obzirom na njegove male šanse da uspe na sudu, dodajući da ga ukoliko ne prihvati, više neće zastupati. Onda je on pristao na ponudu. Naknadno je pokušao da odustane od nagodbe, uz pomoć drugog advokata ali je sud odbacio njegovu tužbu.

Podnosilac zahteva se žalio ESLJP da je, pritiskajući ga da prihvati nagodbu, njegov advokat prekršio njegova prava iz člana 6 (1) EKLJP koji garantuje pravo na pravično i javno suđenje u određivanju građanskih prava pojedinaca i da je, takođe prekršio njegova prava po članu 10 EKLJP.

ESLJP je smatrao da je slučaj neprihvatljiv *ratione personae* jer podnosilac nije mogao da pokrene tužbu protiv privatnih pojedinaca ESLJP. Zbog toga podnosilac nije mogao da pokrene slučaj protiv advokata u ESLJP.

Važno je naglasiti da podnosilac zahteva **ne može** da podnese zahtev protiv pojedinca, jer nije državni organ ili sudija, jer oni po Ustavu, imaju imunitet.

3.8 Ratione Temporis

Prema pravilu 36 (3) (h) pravilnika, zahtev se može naći za neprihvatljiv ukoliko je on "*nesaglasan ratione temporis sa ustavom*". Ovo znači da su zahtevi koji se odnose na period pre stupanja Ustava Kosova na snagu, 15 juna 2008 godine, neprihvatljivi. To zbog oga što Ustavni sud ne može da ocenjuje ustavnost akata državnih organa, jer njihova ustavna prava niti su bila određena niti zagarantovana Ustavom jer sam Ustav nije postojao. Stoga, ukoliko podižete slučaj koji navodi da odluka suda doneta pre 15 juna 2008 godine krši ustavno pravo, on će se naći za neprihvatljiv *Ratione Temporis*.

Primer (Ustavni sud): *Kl 69/10 Vehbi Halili vs. Vrhovnog suda Kosova od 4 oktobra 2011*

Podnosilac zahteva se žalio da je njegovo pravo na rad zagarantovano Ustavom Kosova a takođe garantovano i međunarodnim konvencijama koje se direktno primenjuju prema članu 22 Ustava, povređeno presudom Vrhovnog suda od 5 marta 2004 godine. Ustavni sud je zaključio da je zahtev neprihvatljiv *ratione*

temporis po odredbama Ustava jer se sporan akt dogodio pre 15 juna 2008.

Napomena. Važno je pomenuti da princip **kontinuiranog kršenja** (videti poglavlje 3.3), već raspravljen u ovoj brošuri, takođe važi za princip *Ratione Temporis*. To znači da ukoliko se povreda desila pre 15 juna 2008 godine, ali se dešava i danas, sud može da nađe da je zahtev prihvatljiv.

VI ZAŠTITNIK GRAĐANA/OMBUDSPERSON

Kako je već pomenuto u ovoj brošuri, član 113 (2) Ustava, Skupština Kosova, predsednik Republike Kosovo, Vlada i zaštitnik građana/ombudsman su ovlašćeni da sledeća pitanja podnose Ustavnom sudu:

- (1) Pitanje saglasnosti zakona, dekreta predsednika ili premijera i vladinih propisa sa Ustavom;
- (2) Saglasnost opštinskih statuta sa Ustavom.

Prema članu 29 Zakona o Ustavnom sudu, zahtev mora da pokaže da li se čitav sadržaj osporenog akta ili određeni delovi pomenutog akta smatraju nesaglasnim sa Ustavom i navode primedbe iznete protiv Ustavnosti akta.

Član 30 Zakona o Ustavnom sudu utvrđuje rok za takav zahtev na šest meseci od dana kada je sporni akt stupio na snagu.

Ukoliko mislite da zakon krši Ustav, treba da kontaktirate instituciju zaštitnika građana (Ombudsperson). Kako se napred kaže, oni imaju ovlašćenje da ispitaju ustavnost zakona a podnosilac zahteva nema. Zaštitnik građana ne mora da zasniva status žrtve ili iscrpljuje sve druge pravne lekove; oni , jednostavno pristupe sudu sa zahtevom. Ovo čini postupak lakšim i bržim.

KAKO PODNETI ZAHTEV ZAŠTITNIKU GRAĐANA/ OMBUDSPERSON?

Možete ili: da se sastanete sa zaštitnikom građana ili predstavnikom lično, tokom "Otvorenog dana"; ili popuniti i poslati obrazac žalbe jednoj od kancelarija zaštitnika građana.

Lično

Tokom otvorenih dana, možete se sresti sa zaštitnikom građana ili njegovim zamenikom lično, nakon zakazivanja. Zakazivanja se mogu ostvariti kontaktiranjem jedne od kancelarija zaštitnika građana/Ombudspersona (puni detalji su dati na kraju ovog dela) ili slanjem email-a na:

ombudsperson@ombudspersonkosovo.org.

Ovi otvoreni dani se održavaju u sedištu u Prishtinë/Prištini svake dve nedelje, svakog meseca u terenskim kancelarijama u Gjilanu/Gnjilane, Mitrovicë/Mitrovici,

Pejë/Peçi, Gračanici/Graçanicë i Prizrenu , kao i u podkancelariji u Vidanju/Videja. Otvoreni dani se takođe održavaju mesečno u opštinskim kancelarijama u Gjakovë/Đakovici i po potrebi u opštinskim kancelarijama u Lipjan/Lipljanu.

Putem interneta ili poštom

Možete takođe da žalbu uložite is a daljine, popunjavanjem obrasca za žalbe i njegovim slanjem (poštom ili lično) jednoj od kancelarija zaštitnika građana/Ombudsperson. Ovaj obrazac se može tražiti on neke od kancelarija zaštitnika građana/Ombudspersona, ili preuzeti na:

<http://www.ombudspersonkosovo.org/repository/docs/ComplaintFormPDF.pdf>

Ako vaš maternji jezik nije jedan od službenih jezika, imate pravo da date usmeni ili pisani podnesak instituciji zaštitnik građana/Ombudsperson, na vašem maternjem jeziku. Vi, takođe imate pravo da dobijete odgovor na svom maternjem jeziku.

Kontakt informacije

Prishtinë/Priština sedište

Adresa: ul. Agim Ramadani bb. (bivša zgrada "Kosovodrvo" bb)
Tel: +381 (0) 38 501 401, 545 303
Fax: +381 (0) 38 545 302
Email: ombudsperson@ombudspersonkosovo.org

Gjilan/Gnjilane terenska kancelarija

Adresa: ul. "28 Novembar", zgrada opštine II
Tel: +381 (0) 280 20 843
Sati za posetu: Ponedeljak i četvrtak, 10.00 - 14.00

Gracanica/Gracanicë terenska kancelarija

Tel: +381(0) 38 64 606
Sati za posetu: Ponedeljak i četvrtak , 10.00 - 14.00

Prizren terenska kancelarija

Adresa: Ul.Remzi Ademi bb, OEBS RC, II, br.20
Tel: +381 (0) 29 44 200 ext. 109
Sati za posetu: Ponedeljak i sreda, 10.00 - 14.00

Mitrovicë/Mitrovica terenska kancelarija

Adresa: trg Agim Hajrizi bb, zgrada regionalne poreske uprave
Tel: +381 (0) 28 30 138
Sati za posetu: Ponedeljak i četvrtak, 10.00 - 14.00

Mitrovicë/Mitrovica pod-kancelarija

Adresa: aneks Trepča, Filipa Višnjića 4
Tel: +381 (0) 63 817 44 79, +377 (0) 44 393 181
Sati za posetu: Ponedeljak i četvrtak, 10.00 - 14.00

Peja/Pec terenska kancelarija

Adresa: “Kraljica Teuta” br.59, zgrada opštine, 3-ći sprat, br. 3
Tel: +381 (0) 39 32 931
Sati za posetu: Ponedeljak i četvrtak, 10.00 - 14.00

VII PRIVREMENE MERE

Član 116 (2) Ustava donosi da *“dok je postupak u toku pred Ustavnim sudom, sud može da privremeno ukine sporno delo ili zakon, sve dok sud ne donese odluku, ukoliko sud smatra da bi primena takvog osporenog dela ili zakona rezultirali nenadoknadivom štetom.”*

Primer (Ustavni sud): KO 119/10 Ombudsperson Republike Kosovo preispitivanje ustavnosti članova 14(1) 6, 22, 24, 25 i 27 Zakona o pravima i odgovornostima zamenika, br. 03/L-111 od 4 juna 2010, od 22 decembra 2010

Podnosilac zahteva smatrao je da Zakon o pravima i odgovornostima zamenika sadržao odredbe koje su bile mnogo povoljnije od svih drugih penzijskih koristi za ostale građane i nisu bile u skladu sa ustavnim principima jednakosti, vladavine zakona, nediskriminacije i socijalne pravde. Sud je bez prejudiciranja konačnog ishoda zahteva, zaključio da je podnosilac zahteva izneo dovoljno ubedljivih argumenata da bi primena osporenih odredbi Zakona o pravima i odgovornostima zamenika br.. 03/L-111 od 4 juna 2010 rezultirala nenadoknadivom štetom i da je takva privremena mera bila u javnom interesu.

Kako tražiti privremene mere

Pravilo 54 pravilnika o radu Ustavnog suda objašnjava kako zatražiti privremenu meru

(1) U svakom trenutku dok je zahtev u toku pred sudom i sud nije odlučivao, stranka može da traži privremene mere.

(2) Zahtev za privremene mere mora da bude podnet u pisanoj formi, mora da opisuje činjenice koje se odnose na zahtev, argument u prilog zahtevu, tražene mere i razumno predvidive posledice ukoliko se zahtev ne odobrava. Stranka koja traži privremene mere može da zahtevu priloži druga dokumenta i dokaze koji su relevantni i koji podržavaju zahtev.

VIII **PODNOŠENJE ZAHTEVA**

Pravila za popunjavanje zahteva izneta su u prvom delu pravila 29 pravilnika.

(1) Zahtev se podnosi u pisanoj formi na jednom od službenih jezika u Republici Kosovo. Zahtev se upućuje generalnom sekretaru, uključuje datum podnošenja i potpis lica koje podnosi zahtev.

(2) Zahtev takođe uključuje:

- (a) ime i adresu stranke koja podnosi zahtev;
- (b) ime i adresu zastupnika radi uručivanja, ukoliko postoji;
- (c) ovlašćenje za zastupnika ukoliko postoji;
- (d) ime i adresu suprotne strane ili stranaka radi uručivanja, ukoliko je poznata;
- (e) izjavu o traženju pomoći;
- (f) koncizan opis činjenica;
- (g) proceduralnu i suštinsku opravdanost zahteva ; i
- (h) prateću dokumentaciju i informacije.

(2) Kopije svih relevantnih dokumenata podnetih u prilog zahtevu se prilažu uz zahtev kada se podnosi. Ako su relevantni samo delovi dokumenta, potrebno je priložiti samo relevantne delove.

(3) Dokumenta se mogu podneti ili na jednom od službenih jezika na Kosovu ili na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi na Kosovu. Kada document nije na jednom od službenih jezika ili na drugim jezicima koji su u službenoj upotrebi na Kosovu, document treba da prati overen prevod na jedan od jezika u upotrebi na Kosovu. Prevod može da bude prevod samo relevantnih delova dokumenta ali u tom slučaju mora da ga prati obrazloženje koje ukazuje na to koji delovi dokumenta su prevedeni. Sud može da traži da stranka obezbedi opširniji ili potpuniji prevod....

IX REZIME

Član 113 (7), pojedinci su ovlašćeni da upute na kršenja njihovih individualnih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom od strane državnih organa, ali samo nakon što su iscrpli sve pravne lekove predviđene zakonom.

- Zahtev se obrađuje samo ako sud utvrdi da su ispunjeni svi zakonski uslovi.
- Podnosilac zahteva mora da bude žrtva kršenja prava.
- Pojedinaac može da podnese zahtev samo nakon što je on/ona iscrpeo sve pravedne i efikasne pravne lekove .
- Zahtev se mora uručiti u roku od četiri meseca od poslednjeg efikasnog pravnog leka. Međutim, ako podnosilac zahteva bez njegove/njene greške ne uspe da podnese zahtev u okviru predviđenog roka, Ustavni sud je, na osnovu tog zahteva, dužan da vrati podnosioca zahteva na prehodno stanje, t.j. pre nego što je istekao vremenski rok od četiri meseca. Podnosilac zahteva treba da podnese zahtev za vraćanje na prethodno stanje u roku od 15 dana od uklanjanja prepreke i treba da opravda takav zahtev. Povratak na prethodno stanje nije dozvoljen ukoliko je od dana krajnjeg roka predviđenog zakonom prošla jedna godina ili više.
- U njegovom/njenom zahtevu, podnosilac zahteva mora tačno da pojasni koja prava i slobode on/ona navodi da su prekršena i koji konkretan akt državnog organa se osporava.
- Zahtev se podnosi u pisanoj formi na jednom od službenih jezika na Kosovu; zahtev se upućuje generalnom sekretaru i treba da obuhvata datum podnošenja i potpis lica koje podnosi zahtev.

X KORISNE WEB STRANICE

Ustavni sud:

<http://www.gjk-ks.org/?cid=2,3>

godišnji sudski izveštaji:

<http://www.gjk-ks.org/?cid=2,47>

Ustav:

<http://www.kushtetutakosoves.info/repository/docs/Constitution.of.the.Republic.of.Kosovo.pdf>

Zakon o ustavnom sudu:

<http://www.gjk-ks.org/?cid=2,25>

Pravilnik Ustavnog suda:

<http://www.gjk-ks.org/?cid=2,37>

Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama:

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts/The+Convention+and+addit+ional+protocols/The+European+Convention+on+Human+Rights/>

Evropski sud za ljudska prava:

http://www.echr.coe.int/ECHR/homepage_en

Evropski sud za ljudska prava- pravni slučajevi- HUDOC:

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc>

Evropski sud za ljudska prava praktičan vodič:

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Case-law+analysis/Admissibility+guide/>

XI KORISNI KONTAKTI

Ustavni sud

PERANDORI JUSTINIAN,
BB./P.N.10000,
PRISHTINA/PRISHTINE,
KOSOVO

TEL:

+381 (0)38 220 103

+381 (0)38 609 120

+381 (0)38 609 119

FAX:

+381 (0)38 220 112

WEB :

<http://www.gjk-ks.org/?cid=2,1>

ECMI Kosovo

Ul. Rexhep Luci 16/3

10000 Prishtinë/Priština, Kosovo

Tel: +381 (0)38 224 161

Email: info@ecmikosovo.org

Web: www.ecmikosovo.org

A decorative footer consisting of a solid blue background with a subtle, abstract geometric pattern of overlapping triangles and lines in varying shades of blue.